

Folketinget
Socialudvalget
Christiansborg
1204 København K

Socialudvalget
SOU alm. del - Bilag 242
Offentligt

20. marts 2007

Den seneste tids debat om forholdene for mennesker med udviklingshæmning på bo- og servicetilbud understreger, hvor vigtigt det er at have fokus på kommunikation og kommunikationsudvikling, når man arbejder med brugere uden et ekspresivt verbalt sprog.

Socialt Udviklingscenter SUS har til det formål netop udgivet vedlagte inspirationshæfte: **"Kommunikation, interaktion og relation"**.

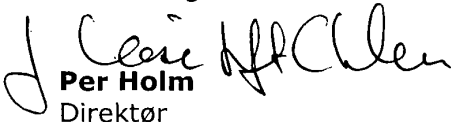
I hæftet samler SUS de vigtigste erfaringer fra et forsknings- og udviklingsprojekt om kommunikationsudvikling i forhold til mennesker med udviklingshæmning. Syv bo- og servicetilbud for mennesker med udviklingshæmning har i projektet afprøvet forskellige kommunikationsmetoder.

Projektet sætter fokus på et helt aktuelt behov indenfor det socialpædagogiske arbejdsområde: At faglærte og ufaglærte støtte- og omsorgspersoner får bedre mulighed for indsigt i viden og metoder på området, blandt andet gennem målrettet efteruddannelse i kommunikation.

På de store linier mangler vi en bred national handlingsplan for de kommende års indsats på området, der kan rette op på det dårlige ry, området har fået – og måske det her var en ide at genopfriske mange af de gode resultater fra udviklingsprojekter for mennesker med udviklingshæmning, som SUS sammen med mange andre aktører har gennemført de seneste 10 år.

Vi stiller gerne vores viden til rådighed.

Med venlig hilsen

Per Holm
Direktør

Socialt Udviklingscenter SUS er en uafhængig, almennyttig forening, som løser opgaver i forhold til socialt udsatte mennesker - nationalt og internationalt. SUS arbejder med udviklingsprojekter, metodeudvikling, dokumentation, evaluering, forskning, formidling og netværksdannelse på tværs af sektorer og faggrænser. www.sus.dk

Kommunikation, interaktion og relation

– i støtten til mennesker uden et ekspressivt verbalt sprog

Indhold

1. Formålet med inspirationshæftet	3
2. Hvad er kommunikation?	4
Et interaktionistisk kommunikationsbegreb	4
Kommunikationens fire A'er	5
Kommunikationens funktioner	6
3. Kommunikationsmiljøer	9
Fysiske rammer	9
Pædagogiske strukturer	10
Kategoriseringer	11
Strukturering af hverdagen	12
4. Kommunikation og relationer	14
Hvad er en relation?	14
Hvorfor er det særligt vigtigt at opbygge relationer i forhold til mennesker uden verbalt sprog?	16
Anerkendende relationer	17
Hvad kendetegner en ikke-stigmatiserende relation?	17
At opdage brugeren	18
Fra administrator til opdagelsesrejsende	19
At være sit eget instrument	19
Fra vejleder til stifinder	20
5. Tolkning	22
Betydningsforhandlinger	23
6. Kommunikationsmetoder og hjælpemidler	26
Kommunikationsanalyse	26
Problemfelter og løsninger	27
Forskellige former for kommunikationssystemer	28
Den enkelte bruger og teknologien: Hvad og hvordan?	30
7. Implementering og forankring	31
Organisatoriske faktorer af betydning for kommunikationsudviklingen	31
8. Kom godt i gang	34

Kommunikation, Interaktion og relation

- I støtten til mennesker uden et ekspresivt verbalt sprog

Et Inspirationshæfte af Birger Perlt, Jesper Holst, Kirsten Nielsen og Pauline Hagensen

Sociale Udviklingscenter SUS 2007

Sociale Udviklingscenter SUS

Nørre Farimagsgade 13, 1364 København K
Tlf. 3393 4450, sus@sus.dk, www.sus.dk

Layout: Zanna Lyck. Tryk: Christian Schmidt
Foto: Scanpix/Nicolai Howalt/Mikal Schlosser/Henrik Sørensen og Corblis/Randy Faris
Oplag: 1.000
ISBN nr: 978-87-89814-87-2